

ТДУ 654.19 (575.3)

DOI:10.51844-2077-4990-2022-2-99-108

**УНСУРҲОИ
ҲАМГИРОӢ ВА
ИРТИБОТИ РЕПОРТАЖИ
ТЕЛЕВИЗИОНӢ БО ЖАНРҲОИ
ДИГАРИ ТЕЛЕВИЗИОН**

Ҳамидиён Илҳомҷон Иномзода, н.и.ф., дотсенти кафедраи телевизион ва радиоишунавонии ДМТ; **Раҳими Карим**, унвонҷӯи кафедраи телевизион ва радиоишунавонии факултети режиссура, кино и телевизион Донишкадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода (Тоҷикистон, Душанбе)

**ЭЛЕМЕНТЫ
ИНТЕГРАЦИИ И
КОММУНИКАЦИИ
ТЕЛЕВИЗИОННОГО РЕПОРТАЖА
С ДРУГИМИ ЖАНРАМИ
ТЕЛЕВИДЕНИЯ**

Ҳамидиён Илҳомҷон Иномзода, к.ф.н, доцент кафедри телевидения и радиовещания ТНУ; **Раҳими Карим**, соискатель кафедры телевидения и радиовещания факультета режиссуры, кино и телевидения Таджикского государственного института культуры и искусств имени Мирзо Турсунзаде (Таджикистан, Душанбе)

**ELEMENTS OF
INTEGRATION AND
COMMUNICATION OF
TELEVISION REPORTAGE WITH
OTHER GENRES OF TELEVISION**

Hamidiyon Ilhomjon Inomzoda, candidate of philological sciences, Associate Professor of the department of television and radio broadcasting attached under the TNU, E-mail: i.hamidiyon@gmail.com.; **Rahimi Karim**, claimant for candidate degree of the department of television and broadcasting attached to the faculty of cinema and television under the Tajik State institute of Culture and Art named by Mirzo Tursunzoda, (Tajikistan, Dushanbe) E-mail: post-90@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: Тоҷикистон, репортажи телевизионӣ, телевизиони «Душанбе», «Ҷаҳоннамо», жанр, анонс, стенд-ап, баррасӣ, унсур, талаботи жанрӣ, ҳамгироӣ

Мақола ба мавзӯи нисбатан нав – ҳамгироӣ ва алоқаи репортажи телевизионӣ бо жанрҳои дигари телевизион дар илми журналистикаи ватанӣ баҳшида мешавад. Қайд мешавад, ки репортаж қисми таркиби барномаҳои мукаммали иттилоотӣ буда, доир ба воқеаҳои рӯйдодҳои актуалӣ, масъалаҳои ҳалталаб ва паҳлӯҳои норӯшани ҷараёниҳои муҳими иҷтимоӣ маълумот медиҳад. Зимни таҳлили мавзӯи муаллифон ба ҳуҷҷаҳои меоянд, ки қормандони телевизиони «Ҷаҳоннамо» ва «Душанбе» барои инъикоси воқеияти иҷтимоӣ аз имконоти жанрҳои гуногуни ахборӣ истифода менамоянд. Имконоти жанрӣ бошад, дар ин шабақаҳо яқсон нест ва ҳар рӯзноманигор бо диду салиқа ва бардоштҳои аз нишондоди жанрҳо матлаб омода менамояд. Маълуман, репортаж ва ҳисобот нисбатан беиштар истифода мешаванд. Ба ин маънӣ, репортажро жанри серистеъмол дар шабақаҳои телевизиони кишвар номидан ба воқеият наздик аст. Мусоҳиба метавонад нуктаи назар оид ба як ҳодисаи муайян бошад. Афзалият дар ин бобат он аст, ки манбаи субъективӣ ба тамошбинони телевизион аён мегардад ва тамошбинон фикри худро дар бораи эътимоднокии ин манбаи маълумот тағйир медиҳанд. Дар мақола бо мисолҳои мушаххас ҳамгироии ин жанр бо дигар жанрҳои хабарӣ баррасӣ мегардад.

Ключевые слова: Таджикистан, телевизионный репортаж, телевидение «Душанбе», «Джаҳоннамо», жанр, анонс, стендап, анализ, элемент, жанровые требования, интеграция

Статья посвящена относительно новой теме в науке – отечественной журналистике. Следует отметить, что отчет является составной частью комплексной информационной программы и предоставляет информацию о текущих событиях, проблемах и неоднозначности важных социальных процессов. Анализируя тему, автор приходит к выводу, что сотрудники ТВ «Джаҳоннамо» и «Душанбе» используют возможности разных новостных жанров для

отражения социальной действительности. Возможности жанра на этих каналах неодинаковы, и каждый журналист готовит материал исходя из своего взгляда и восприятия жанров. Как правило, отчетность используются чаще. В этом смысле ближе к реальности назвать репортаж популярным жанром на телеканалах. Интервью может быть взглядом на конкретное событие. Преимущество в этом плане состоит в том, что субъективный источник раскрывается телезрителям, и зрители меняют свое мнение о достоверности этого источника. На конкретных примерах в статье рассматривается интеграция данного жанра с другими новостными жанрами.

Key words: Tajikistan, TV reportage, television «Dushanbe», «Jahonnamo», genre, announcement, stand-up, analysis, element, genre requirements, integration

The article dwells on a relatively new topic in the science of domestic journalism. It should be noted that the report is an integral part of a comprehensive information program and provides information about current events, problems and ambiguities of important social processes. Analyzing the topic, the author comes to the conclusion that the employees of TV "Jahonnamo" and "Dushanbe" use the possibilities of different news genres to reflect social reality. The possibilities of the genre in these channels are not the same, and each journalist prepares material based on his own view and perception of genres. As a rule, reporting is used more often. In this sense, it is closer to reality to call a reportage a popular genre on TV channels. An interview can be a look at a specific event. The advantage in this regard is that the subjective source is revealed to viewers, and viewers change their opinion about the reliability of this source. Using concrete examples, the article discusses the integration of this genre with other news genres.

Истифодаи жанр ва риояи талаботи он дар замони муосир яке аз самтҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Тавре аз таҷрибе маълум мегардад, ин талабот на ҳамеша аз ҷониби рӯзноманигорон риоя мешавад. Дар сурати дарки амики моҳияти жанр ва ҳамчун роҳнамо истифода намудани он ҳамеша ба манфиати кормандони расонаҳо аст. Бо ишора ба ин нукта, муҳаққиқ Мурод Муродӣ менависад: «фаъолияти эҷодии рӯзноманигориро бе жанр тасаввур кардан ғайриимкон аст» [3, с.88].

Ба таври умумӣ дар журналистика жанрҳо ба се гурӯҳ чудо намудаанд ва ба дурустии он аксари олимони соҳа низ ҳамфикранд. Жанрҳо аз рӯи объект ва моҳияти инъикоси он аз ҳам тафовут доранд, вале аломатҳои умумиро низ доро мебошанд, ки ин раванд ҳамгироии онҳо ба миён меорад.

Мо бештар ба ҳамин мавзӯ таваҷҷуҳ менамоем. Зеро дар амалияи журналистикаи телевизион мушоҳида мешавад, ки ҳамарӯза зимни таҳияи репортаж ё ҳисобот унсурҳои дигар жанрҳои хабариро низ мушоҳида менамоем ва кормандон аз он истифода намудаанд. Вале ин ба он маъно нест, ки жанрҳо тақрори ҳамдигаранд. «Жанрҳои хабарии журналистикаи телевизион бо хусусиятҳои хоси худ аз жанрҳои хабарии матбуот ва радио фарқ мекунанд» [7, с. 18].

Ҳар жанр бо унсурҳои нишондодии хоси худ фарқ мекунад ва истифодаи онҳо бо риояи талаботи жанри барои рангоранг ва ҷолиб шудани барномаи телевизион замина фароҳам менамояд. Илова бар ин, огоҳӣ аз талаботи жанр ва истифодаи бамавриди он нишондиҳандаи касбияти журналист аст. Бо ин мақсад дар риштаҳои журналистии муассисаҳои олии таълимӣ омӯзиши жанр дар сатҳи васеъ ба роҳ монда шудааст.

Ҳамзамон, аксари муҳаққиқони соҳа бо таваҷҷуҳ ба муҳимияти жанр ва истифодаи он дар журналистикаи муосир адабиёти гуногуни илмӣ ва соҳавиро таълиф намудаанд, ки мутолиаи он барои журналистони ҷавон ба манфиат аст.

Равандҳои гуногуни ҷомеа, таъсири суръати тези ҳаёт боиси ба вучуд омадани навҳои дигари жанрҳо, аз ҷумла репортаж гардидааст. Агар дар солҳои 90-ум репортажи классикии мавзӯӣ маъмул бошад, пас, имрӯзҳо гузориши таҳлилий бештар маъмул аст ва дар он ҷузъҳои таҳлилий зиёд мушоҳида мешавад.

Талабот ба истифодаи ин намуди репортажи телевизионӣ бештар шудааст, зеро баррасии мушкилоти гуногун дар ҳаёти рӯзмарраи сокинон аз рӯзноманигорон таҳлил меоҳад. Дар ин маврид, барои ӯ зарур меояд, ки дар ҷараёни кори худ унсурҳои дигар гурӯҳи жанрҳо низ истифода намояд.

Ба ибораи Абдусаттор Нуралиев «жанрҳои публитсистика на ҳамеша дар шакли холис дучор меоянд. Аксаран ин ё он жанр унсурҳои жанри дигарро истифода мебарад» [10,с.8].

Ҳангоми пажӯҳиши ин мавзӯ маълум гардид, ки дар журналистикаи амалии телевизион дар як маводи таҳиягардида хусусиятҳои имкониятҳои жанрҳои гуногун ба ҳам омезиш ёфтаанд. Инро метавон ба он маънидод намуд, ки дар ҷунин ҳолат робитаи устувор миёни жанрҳо ба

миён омадааст. Мо дар ин қисмат бештар ҳамгирии репортажро бо дигар жанрҳо мавриди кӯшишҳои илмӣ қарор додем.

Репортаж, ки имрӯзҳо онро дар шабакаҳои телевизионии мо маъмулан сюжет ё гузориш ном мебаранд, қисми таркиби барномаҳои мукаммали иттилоотӣ буда, доир ба воқеаи рӯйдодҳои актуалӣ, масъалаҳои ҳалталаб ва паҳлӯҳои норӯшани ҷараёни муҳими иҷтимоӣ маълумот медиҳад. Тафовути гузориш аз хабар он аст, ки дар гузориш на танҳо аз воқеаи рӯйдод иттилоӣ саривақтӣ пешниҳод мегардад, инчунин мушкилоту масъалаҳои рӯз, баҳсу мунозираҳои оммавӣ дар атрофи мавзӯи муайян низ инъикос карда мешавад. Вобаста ба ин ҳолат низ метавон ҳамгириро миёни хабар ва репортаж ба мушоҳида гирифт.

Дар мавриди дигар монандии шарҳ ва репортажро мебинем. Шарҳ яке аз шаклҳои маводи таҳлилии оперативӣ, ки маъноӣ ҷараёноӣ шарҳ медиҳад, ҳодисаи ҷамъиятиро сиёсӣ, ҳуҷҷат ва ғайра тафсир меёбад, ҳамчун жанр баҳо ва таҳлили ошкорои муаллиф аст. Шарҳ яке аз жанрҳои мебошад, ки бо он бештар метавон омезиши гузориши телевизиониро мушоҳида намуд. Ҳангоми омода намудани репортаж ба унсурҳои шарҳ ё ташреҳ бештар рӯзноманигорон таваҷҷуҳ менамоянд. Гуфтан мумкин аст, ки онҳо ҳамдигарро пурра менамоянд ва дар натиҷа, матлаби комили журналистӣ барои тамошобини телевизион омода мегардад ва меҳвари онро расонида нигоҳдорӣ ё баррасии он дар пасманзари ҳаводиси бамияномада ташкил медиҳад.

Шарҳи телевизионӣ дар гузориш аксар вақт истифода мешавад. Илова бар ин, дар телевизион ин жанр ҳамчун матнӣ овозӣ (шарҳи берун аз экран) амал мекунад. Ҳамин тариқ, паёми ҳодисаи рӯӣ медиҳад, ки тасвир шудааст ва наворҳои махсус интихобшуда. Азбаски тафсир як жанри журналистикаи таҳлилий аст, дар ин сурат он истифода бурда мешавад, бо инъикоси кӯшишҳои воқеаҳо шарҳдиҳанда аз паи мақсади асосии он, пеш аз ҳама муносибат, сабабу натиҷаро қайд мекунад, байни ҳодисаҳо аз оқибатҳои эҳтимолии воқеаҳои рӯйдод соҳаи меронад. Тавре мушоҳида мешавад, дар чунин ҳолат ҳамгирии се жанри гуногуни телевизиониро мо мушоҳида намудем. Дар амалияи қисми рӯзноманигорони «Телевизиони Ҷаҳоннамо» ва «Телевизиони Душанбе» низ дидан мумкин аст.

Дар ҷараёни омодакунии гузориш доир ба мавзӯи ҷамъовари маблағҳои гуногун аз хонандагон дар муассисаҳои таълимии шаҳр рӯзноманигор Қиёмиддин Ҳомидов бо сокинон дар кӯчаҳои шаҳр назарпурсӣ гузаронида, бо масъулини соҳа ва омӯзгорон суҳбату мушоҳиба анҷом додааст ва илова бар ин, паҳлӯҳои дигари ин мавзӯро бо истифода аз шарҳи сокинон дар шабакаи иҷтимоии фејсбук зеро эълони саҳифаи расмӣ Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе тафсир намудааст. Натиҷаи он як репортажи таҳлилий бо фарогирии 6 дақиқа аст. Ин матлаб 7 марти соли 2021 тавассути барномаи иттилоотии «Вақт»-и «Телевизиони Душанбе» пешниҳоди бинанда гардид.

Дар баробари ҷонибдорӣ чунин андеша баъзе муҳаққиқон ба он назаранд, ки иттилоӣ бояд бешарҳу тавзеҳ ба бинанда расонида шавад. Пажӯҳишгари телевизион Зулфиддин Муъминҷонов менависад: «бояд хабар бе таҳлил ва шарҳу эзоҳ пешниҳоди бинанда гардонида шавад. Мутаассифона, имрӯзҳо дар барномаҳои иттилоотии шабакаҳои телевизионии Тоҷикистон хабар бо таҳлилу шарҳу эзоҳ пешниҳоди бинанда мегардад» [7,с.19]. Номбурда барои тақвияти андешаи худ дар ин маврид далел дорад. «Дар ин ҳолат ба бинанда имкони андеша кардан дода намешавад. Бо ин завқи бинанда паст гашта, аз андешакунии боз менамояд» [7,с.19].

Дар мисоли дигар қисми идораи барномаҳои иттилоотии телевизиони «Ҷаҳоннамо» Сафархӯҷа Ризоев 8 апрели соли 2020 ҳангоми таҳияи матлаб дар робита ба истифода додани як нуктаи забҳи қорво дар ноҳияи Фирдавсӣ гузориш медиҳад: «Мавриди зикр аст, ки иншооти мазкур дар доираи дастгириҳои давлатии фаъолияти соҳибқорӣ ва ҳамкориҳои давлат бо бахши хусусӣ аз ҷониби соҳибқорӣ ватанӣ Умаралӣ Алиматов сохта шуда, аз ҷойи парваришу нигоҳдорӣ қорвои хурду қалон, нуктаи забҳи қорво ва бинои маъмурият иборат мебошад... Мавриди зикри хос аст, ки сардхонаи тозабунёд дар ноҳияи Фирдавсии пойтахт дар баробари иншооти дигар ҳамзамон дорои сардхонаи замонавӣ мебошад, ки бино ба иттилои масъулин он ғунҷоиши 40 тонна ғуштро доштааст. Мувофиқи қоидаҳои санитарии гигиенӣ дар салоҳхона қорвои қалону майда забҳ гардида, муҳлати муайян то ба нуктаҳои фуруш интиқол додан дар ин сардхона нигоҳдорӣ мешавад. Сардхона бо мақсади таъмини беҳатарӣ ва сифатнокӣ ғушт сохта шудааст ва он яке аз иншооти асосии салоҳхона дар ноҳияи Фирдавсии пойтахт мебошад». Моҳияти асосии репортаж бо ҳамин пораи матн ва ҷой намудани фикри масъулини

соҳаву соҳибкор ҳамчун синхрон хулоса мешавад. Вале муаллиф ҳамзамон вобаста ба мавзӯ ва аҳаммияти ин иншоот шарҳи васеъро низ дар дохили гузориш чой намудааст: «Тибқи талаботи амалкунанда ҳар як чорвои барои забҳ парваришёфта бояд солим бошад. Ин ҷо ҳам мутахассисон аз ниҳодҳои марбутатаи шаҳрию ҷумҳуриявӣ солимии чорворо қабл аз забҳ муайян мекунанд ва агар чорвое, ки ҳарорати баланд дошта бошад ва ё дорой дигар оризаҳои ба бемориҳои сироятӣ монандро дошта бошад, аз забҳ боз дошта шуда, дар ҷойи алоҳида ва дур аз дигар чорвоҳо нигоҳдорӣ мешавад. То замоне, ки ҳолати чорво хуб гардида, барои забҳ аз ҷониби мутахассис ризоият дода шавад...». Дар қисмати дигари матлаб сархати зерин чой дода шудааст: «Лозим ба таъкид аст, ки дар асоси дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва тадбирҳои муассири Раиси шаҳри Душанбе муҳтарам Рустами Эмомалӣ бобати ҳифзи солимии истеъмолкунандагон, дар пойтахт бунёди ин қабил иншоот вусъат меёбад. Дар ин иншоот шароити зарурӣ бо гузоштани яхдонҳо ва ташкили сардхонаҳои хурд барои соҳибкоре ки ба фуруши гӯшт ва маҳсулоти гӯшти машғуланд, фароҳам шудааст». Ба андешаи мо чунин қорбурди мавзӯ истифодаи шарҳ дар дохили репортаж аст. Вале на ҳама муҳаққиқони соҳа инро дуруст мешуморанд, ки намунаи онро дар боло баён доштем. Ҳамин муҳаррири телевизион дар мавриди дигар танҳо бо пешниҳоди иттилоии мавҷуда гузориши ҳамсонро таҳия намудааст. Яъне бе ҷой додани шарҳу тафсир аз чараҳои ифтихои як маркази хизматрасонӣ дар ноҳияи Синоӣ шаҳри Душанбе репортаж таҳия мекунанд: «Дар доираи нақша-чорабинҳои тасдиқгардида ба муносибати омодагӣ ва сазовор истиқбол гирифтани ҷашни 30-солагии Истиқлоли давлатӣ имрӯз дар ноҳияи Синоӣ шаҳри Душанбе Маркази хизматрасонии “Аминҷон” мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт». Бо ин ҷумла репортажи мавриди назари мо оғоз мешавад. Дар идома доир ба самтҳои фаъолияти марказ маълумот пешниҳод мегардад: «Иншооти мавриди назар аз ҷониби соҳибкор Муҳаммадиси Аҳмадов бунёд шудааст. Биноӣ марказ аз тахона ва 3 ошёна иборат буда, бо истифодаи масолеҳи босифати сохтмонӣ ва тарҳи хос бунёд шудааст. Дар ошёнаи якуми бино маркази савдо ташкил шудааст. Ошёнаи дуюм аз саргарошхона ва қошонаи хусн иборат мебошад, ки дар он шароити зарурии хизматрасонӣ барои муштариён фароҳам шудааст...». Доир ба шумораи таъсиси ҷойҳои нави қорӣ нақшаҳои соҳибкор барои оянда ва қорҳои иловагии иҷрошуда, аз қабилҳои ободонии атрофи иншоот ва мумфаршқунии роҳи қанори он то дохили маҳаллаи 33-юми пойтахт бо қанд ҷумла ва ҷой додани мусоҳибаи соҳибкор маълумот манзур шудааст. Ин репортаж санаи 8 апрели соли 2021 тавассути барномаи “Хабар”-и телевизиони “Ҷаҳоннамо” паҳш гардидааст.

Тавре аз таҳлил ва мушоҳидаҳо бармеояд, дар ҳар ду ҳолат ҳам бо истифодаи имкониятҳои жанр ва ҳамгироии он рӯзноманигори телевизион матлаб таҳия намудааст. Аз ин нигоҳ, метавон ин равандро на заъфи фаъолияти онҳо, балки талабот ба мавзӯ ва муҳиммияти он маънидод намуд. Зеро дар мисоли аввал, ки мавзӯ ва объекти он аҳаммияти бештари иҷтимоӣ дошт, хабарнигор шарҳро низ ҷой намуд. Дар мавриди дигар чунин тарзи пешниҳод амалан сурат нагирифт. Яъне чунин зарурат дар миён набуд.

Тавре маълум аст, тафсир дар гузориш мисли дигар шаклҳои нутқ ба оғози иттилоот, яъне рӯйдод тобеъ аст. Дар ин ҳолат унсурҳои умумӣ, воситаҳои ифодаи субъективии репортажи телевизионӣ низ мушоҳида мегардад. Чунин ҳолат на ҳамеша ба миён меояд, вале дар мавридҳои ҷудогона ин ҳамгироии жанрҳо метавон мушоҳида намуд.

Меҳвари асосии фаъолияти журналистӣ факт ба ҳисоб меравад. Ин ченак ҳам дар жанрҳои хабарӣ ва ҳам таҳлилий ба таври васеъ истифода мешавад, ки он як навъ умумияти жанрҳо нишон медиҳад, вале тарзи пешниҳод тафовути онҳо дар миён мегузорад. Яъне дар жанрҳои хабарӣ рӯйдод ва ҳодисаи муҳимме ҳамчун факт ба бинанда расонида мешаванд.

Журналисти дигар бо нишондоди жанрҳои таҳлилий сабабу омил ва оқибатҳои он рӯйдодро баррасӣ менамояд. Барои мисол, санаи 14 октябри соли 2021 чараҳои баргузориҳои Форуми байналмилалӣ сармоягузориҳои «Душанбе-инвест-2021» тавассути барномаи «Хабар»-и телевизиони «Ҷаҳоннамо» дар шакли гузориш пешниҳоди аудитория гардонид шуд. Дар репортажи журналист Иброҳими Неъмат ин чорабинӣ ба таври оқил инъикос ёфт, вале шумораи шартномаву созишномаҳои баимзорасида, маблағи фарогирии ин созишномаҳо, миёни қадом қорхонаҳои ватаниву хориҷӣ ва даромади умумии он ба гардиши савдои кишвар дар гузориш мушоҳида нагардид.

Дар барномаи дигар, ки шоми 15 октябри соли 2021 тавассути ин шабакаи телевизионӣ паҳш гардид, омилҳои зикргардида пурра дарҷ шуданд ва он мавриди таҳлили қоршиносону муаллифи барнома қарор гирифт.

Бо чунин мисолҳо дар мавриди таҳқиқи мавзӯ мо бештар рӯ ба рӯ мешавем, ки рӯзноманигорон дар амалияи журналистикаи телевизион бо истифодаи ҳамгирии жанрҳо матлаб таҳия менамоянд. Яъне «ҳар гуна жанр ин ё он чиз, яъне предмети инъикосро тасдиқ ё инкор мекунад»[3,с.91].Ин андешаро муҳаққиқон И.Ҳамидиён ва Б.Абдурахим низ қонибдорӣ мекунанд [15].

Дар гузориши телевизионӣ мусоҳиба бештар дар шакли кӯтоҳ истифода мешавад. Як пораи устувори матн, ки дар сюжет тавассути мусоҳиб ошкор мешавад. Мусоҳиба низ яке аз жанрҳои серистифода дар журналистикаи телевизион аст. «Ҳоло мусоҳиба аз маъмултарин жанри ВАО маҳсуб мешавад. Мусоҳиба бо тақозои замон аввал дар матбуот ташаккул ёфта, сипас бо пайдоиши воситаҳои электронӣ ба радио ва телевизион гузаштааст [4,с.3].

Ҳадафи мусоҳибаи телевизионӣ ба бинанда аз забони мусоҳиб иттилоъ додан аст. Аз ин рӯ, дар гузориш низ як ҷузъи муҳимми иттилоъ тавассути масъули сохтори дахлдор бояд пешниҳод гардад, ки он бе анҷом додани мусоҳиба бо ӯ ғайриимкон мебошад. Гузоришгар дар ин сурат ба талаботи жанри мусоҳиба муроҷиат мекунад. Мо ҳамгирии онро бо репортаж ба мушоҳида мегирем. Бояд гуфт, ки пурсиш на танҳо дар журналистика, балки воситаи хубу таҷрибашудаи омӯзиши фактҳои маърифатӣ ва ба даст овардани донишҳои нав мебошад.

Аз ин рӯ, он дар ҳама ҳолат, яъне ҳоҳ барои таҳия гузориш ва ё мусоҳибаи алоҳида бояд барои берун овардани андешаи асосӣ аз забони мусоҳиб мусоидат карда тавонад. Истифодаи самараноки мусоҳибаҳо дар гузориши телевизионӣ муҳим аст. Зимни муошират иттилооти сифатан нав ба миён меояд. Чой додани он дар гузориш ба фикру мулоҳизаҳо аҳамияти хоса дорад. Дар ин ҳолат мусоҳиба бояд садо диҳад, яъне вай табиӣ ва боварибахш сурат гирад. Мусоҳибаҳо як роҳи хуби илова кардани факт ё маълумот ба гузориши телевизионӣ мебошанд.

Дар Иттифоқи синомагарони Тоҷикистон маҳфили хунарие доир ба ҳаёт ва фаъолияти эҷодии дорандаи мукофоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба номи Абӯабдуллоҳ Рӯдакӣ, Ҳунарпешаи халқии Тоҷикистон Убайдулло Раҷабов баргузор гардидааст, ки муҳтавои он гузориши телевизионии хабарнигори идораи барномаҳои иттилоотии «Телевизиони Душанбе» Моҳнисо Қурбоноваро фаро мегирад.

«Саҳни бинои Иттифоқи синомагарони Тоҷикистон имрӯз серодам буд. Зеро муҳлисони хунарпешаи халқии Тоҷикистон, ҳаҷвнигори шинохтаи тоҷик Убайдулло Раҷабов ва коршиносони соҳаи санъат ба хоҳири баргузори маҳфили адабии ӯ, ки ба 75-солагиаш бахшида шудааст, омодагӣ миданд. Гуфта мешавад, ки нақши ин хунарманд дар рушди киною театр, баҳусус ҳаҷвнигории тоҷик хеле бузург аст». Бо чунин сарҳат гузориш оғоз мешавад ва дар ин қисмат пораи мусоҳибаи шогирду ҳамкори қаҳрамон, яъне Асланшо Раҳматуллоев бамаврид чой дода шудааст. Ҷумлаи боло, ки робита ба фаъолияти ҳаҷвнигории Убайдулло Раҷабов дошт, бо синхрон пурра мегардад. Зеро номбурда дар пораи мусоҳиба ин паҳлӯи фаъолияти хунармандро бо мисолҳои мушаххас муаррифӣ менамояд. Интиҳоби мусоҳиб низ мувофиқ омадааст. Зеро Асланшо Раҳматуллоев давоми солҳои зиёд дар намоишу саҳнаҳои ҳаҷвӣ бо Убайдулло Раҷабов нақшофаринӣ ва ҳамкорӣ намудааст. Дар идомаи репортаж муаллиф ин ҷумларо истифода намудааст. «Дар солҳои соҳибистиклолӣ саҳми Ҳунарпешаи халқии Тоҷикистон Убайдулло Раҷабов дар таҳия ва пешниҳоди намоишҳои калони театришуда назаррас доништа мешавад. Тахти роҳбарии ӯ аз соли 1994 то инҷониб (дар назар дошта шудааст то соли 2016) бахшида ба чашнҳои бузурги миллию байналмилалӣ намоишномаҳои театришуда, барномаҳои консертӣ дар сатҳи баланди сиёсӣ фарҳангӣ гузашта истодаанд, ки далели равшани соҳибтаҷриба будани ӯ дар ин соҳа мебошад. Шоир Гулназар Келдӣ дар сӯҳбат бо мо аз ҳамкориҳояш бо Убайдулло Раҷабов дар таҳияи барномаҳои хунарии шаҳри Душанбе ёдовар шуд». Дар ин қисмат аз пораи мусоҳибаи Гулназар Келдӣ истифода шудааст. Номбурда зимни ибрази андеша доир ба пешниҳоди суруду таронаҳояш дар чашнҳои ҷумҳуриявии наврӯзӣ ва солгарди Истиклолу Ваҳдати миллий сӯҳбат мекунад ва ба маъниносиву соҳибкасбии қаҳрамон маҳсус ишораҳо ба миён мегузорад. Дар ин мисол низ касбӣ ва моҳирона аз мусоҳиб муаллиф дар таҳияи репортаж истифода намудааст, ки бурди ӯ аст. Инчунин, дар матлаб вобаста ба фаъолияти хунармандии Убайдулло Раҷабов дар синамову театр қисме аз пораи баромади хунарманд Марям Исоева низ истифода мешавад. Дар мисоли боло мо намунаи хуби истифодаи мусоҳиба дар чараёни сомондодани репортажро ба мушоҳида гирифтаем, ки он дар заминаи ҳамгирии жанрҳо ба гунаи касбӣ ва

огохона корбурд шудааст. Репортажи мазкур 26 марти соли 2016 тавассути барномаи «Вақт»-и «Телевизиони Душанбе» дар эфир пахш шудааст.

Мусохиба метавонад нуктаи назар оид ба як ҳодисаи муайян бошад. Афзалият дар ин бобат он аст, ки манбаи субъективӣ ба тамошобинони телевизион аён мегардад ва тамошобинон фикри худро дар бораи эътимоднокии ин манбаи маълумот тағйир медиҳанд.

Мутаассифона, имрӯзҳо ҳангоми таҳияи репортаж интихоби мусохиба ва ҷой додани фикри ӯ ба таври дурусту дақиқ сурат намегирад. Чунин ҳолат танҳо бо айби рӯзноманигор ба миён намеояд. Зеро на ҳар мутахассис ва кормандни ин ё он идораву ташкилот розӣ мешавад, ки дар мавзӯи вобастаи ихтисосаш ибрази андеша намояд. Новобаста ба ин, хабарнигор бояд кори худро касбӣ ва дар доираи нишондоди дастуру воситаҳои маъмул ва ё стандартҳои қабулшуда созмон диҳад.

Муҳаққиқ Ҷовид Муқим тавсияи зерро пешниҳод намудааст. «Агар сарчашмаи имконпазири маълумот аз додани мусохиба даст кашад, якчанд роҳҳои дигари ёфтани сарчашмаҳои хуб, ки ба саволҳои шумо ҷавоб мегардонанд, мавҷуд аст. Агар мансабдори ҳукумат дар бораи муборизаи зидди малаҳ мусохиба додан нахоҳад, онҳо метавонанд ягон коршиносро тавсия намоянд: коршинос дар навбати худ насалан, дар бораи усулҳои гуногуни нест кардани хашароти зарарсон нақл мекунад» [4,с.18].

Зимни таҳлили репортажҳои омоданамудаи хабарнигорони шабакаҳои телевизионии «Ҷаҳоннамо» ва «Душанбе», инчунин суҳбат вобаст ба мавзӯ бо онҳо маълум гардид, ки бо чунин сабаб, яъне аз мусохиба даст кашидани кормандони сохтору мақомоти гуногун матлаби таҳиянамудаашон якҷониба баромадааст ва ё пурра мавзӯи интихобӣ баррасӣ намешавад. Бо ин мақсад, зарур аст, ки онҳо аз усулҳои дар боло зикршуда истифода намоянд. 25 октябри соли 2021 тавассути барномаи «Вақт»-и «Телевизиони Душанбе» доир ба мушкилоти соҳаи нақлиёти пойтахт репортаж омода шудааст. Дар он хабарнигор фикри ронанда, мусофиронро истифода намуд, вале бо сабаби розӣ нашудани кормандони сохторҳои нақлиётии шаҳр бо онҳо натавонистааст мусохиба анҷом дода, сабабу омил ва чораҷӯии масъулинро ба миён гузорад. Дар ин ҳолат хабарнигори идора метавонист, ки аз масъулини Комиссияи доимии Маҷлиси вакилони халқи шаҳри Душанбе оид ба нақлиёт, коммуникатсия ва беҳдошти роҳҳо ё коршиносони мустақил, ки дар лоиҳаҳои гуногун фаъолият менамоянд, мусохиба гирифта, мавзӯро ҳамаҷониба ба баррасӣ мегирифт.

Аз масъалаҳои дигари муҳим барои мусохиба, хосатан барои мусохибае, ки он дар дохили репортаж истифода мешавад, саволгузорӣ аст. Ба андешаи муҳаққиқон, «саволҳо бояд мушаххас ва фаҳмо бошад. Саволҳои умумӣ мусохибро ба раҳгумӣ мебарад. Мутаассифона, баъзан маврид мусохибакунандагон гирифтори фазлфурӯшӣ гардида, саволҳои дарозии пур аз ибороти зиёдатири истифода мебаранд, ки дуруст нест» [3,с.109].

Хабарнигорон бояд дар ҷараёни таҳияи репортаж бо саволҳои мушаххас ба мусохибон муроҷиат намоянд ва аз онҳо маълумоти муҳимро дар шакли кӯтоҳ, вале ҳадафрас ба даст оранд. Ҳоло баъзе аз рӯзноманигорони ҷавон гумон мекунанд, ки тартибдиҳӣ ва пешниҳоди савол нисбат ба ҷавоб додани он осонтар аст. Ин андешаро бештари муҳаққиқони соҳаи телевизион дар кишвари мо ғалат донистаанд ва барои исботи онҳо далел доранд.

«Мусохиба эҷодиёти муштарак аст. Саволҳои журналист бояд ғайриоддӣ ва барои бинандагон наву оригиналӣ бошанд. Барои ин мусохибагиранда бояд омодагӣ бигирад, адабиётро мутолиа кунад, аз маводи интернетӣ огоҳӣ дошта бошад, ҳаёти шахси мусохибро хуб донанд» [12,с.51]. Чунин талабот барои рӯзноманигороне, ки репортаж омода менамоянд, муҳим аст. Онҳо дар баъзе маврид вазифадоранд, ки бо 3-4 нафар мусохибаҳои кӯтоҳ анҷом диҳанд. Ин навъи мусохибаро қисме аз муҳаққиқон мусохибаи ахборӣ ном бурдаанд.

«Мусохибаи ахборӣ аз намудҳои машҳури муколамаи телевизионӣ махсуб мегардад. Дар нашрҳои ахбор журналистон бо одамони касбу кори гуногун мусохиба ораста, аз онҳо роҷеъ ба мавзӯҳои зарурӣ маълумот мегиранд» [12,с.51]. Ин тарзи мусохиба бештар ба пурсиш монанд аст. Дар фаъолияти журналистӣ ва ҳамчунин дар таҳқиқотҳои сотсиологӣ пурсиш аз маълумтарин методи ҷамъоварии иттилоот ба ҳисоб меравад, зеро табиати ин усул имкон медиҳад, ки муносибати мардумро ба рӯйдод, воқеа, ҷараён, вазъият, ҳолат фаҳмем ва ба ин васила доир ба мавзӯоти мухталиф иттилоот ва маълумоти рангоранг ба даст орем. Ҳамчунин усули мазкур имкон медиҳад, ки тариқи телефон, интернет, анкета, мусохибаи рӯ ба рӯ иттилооту маълумот ба даст орем. Махсусияти методи пурсиш, пеш аз ҳама, дар он ифода меёбад, ки сарчашмаи маълумотдиҳандаи ахбори ибтидоӣ инсон мебошад. Инсоне, ки мавриди пурсиш интихоб мешавад, бо истилоҳи сотсиологӣ «респондент» ном дорад. Маъмулан, ба сифати респондент шахсе интихоб мегардад, ки иштирокчӣ ва ё шоҳиди воқеа аст, назари тоза

дорад, сохибфикру мустақиландеша мебошад. Барои интихоби чунин шахс масъалаи шинохти респондент ба миён меояд, ки дар таҷаммуи омӯзиши сотсиологӣ ва журналистӣ чойгоҳи муҳим дорад.

Дар аксари нашрҳои хабарии шабакаҳои телевизионии мавриди назари мо аз усули парусиш, ки монанд ба мусоҳибаи ахборӣ аст, ҳамарӯза истифода менамоянд. Барои мисол, муҳаррир Моҳинисо Қурбонова дар пайгирии мавзӯи «Пешгирии зӯрварӣ дар оила» аз чунин тарзи мусоҳиба истифода намудааст. Нахуст, бо 3 ҷумла мавзӯро ба миён мегузорад ва назари 2 сокини шаҳрро мепурсад. Дар идома, аз тадбирҳои роҳандозинамудани сохторҳои шахрӣ маълумот медиҳад: «Бо мақсади пешгирии хушунати хонаводагӣ, бартарафсозии сабабу шароитҳои ба он мусоидаткунанда ва ҳимояи ҳуқуқи озодиҳои шахрвандон дар муҳити оила кормандони Муассисаи давлатии «Маркази худшиносии бонувон дар шаҳри Душанбе» фаъолият дошта, дар ҳамкорӣ бо сохторҳои дигари шаҳри Душанбе дар ин самт чораҷӯӣ менамоянд. Ҳоло дар шаҳри Душанбе 3 ҳуҷраи қорӣ нозирони оид ба зӯрварӣ дар оила ташкил карда шудааст, ки дар ҳамкорӣ бо нозирони минтақавӣ дар ин бахш бо аҳолии қорбарӣ менамоянд». Дар ин қисмат ду пораи мусоҳиба масъулони соҳа - яке Зӯҳро Мирзоева,- муовини директори МД «Маркази худшиносии бонувон дар шаҳри Душанбе» ва дигаре - Манзура Муродалиева, нозир оид ба зӯрварӣ дар оилаи ШВҚД дар ноҳияи Шохмансур пайдарпай истифода шудааст. Бо вучуди он ки мусоҳиби дуҷумлаи фикри авваларо тақвият мебахшад ва ба манфиат аст, вале каме дарозии ҳаҷми он қолибияти гузоришро ҳалалдор менамояд. Дар идомаи гузориш қайд карда шудааст: «имрӯзҳо дар ҷомеа бештар зӯрварии ҷисмонӣ ва рӯҳӣ ба мушоҳида мерасад. Ҳоло омӯзиш, таҳлил ва тадқиқотҳо оид ба масъалаҳои пешгирии зӯрварӣ дар оиларо мақомоти давлатӣ, худидоракунии шахраку дехот, шахсони ҳуқуқӣ ва муассисаҳои илмӣ-тадқиқотӣ анҷом медиҳанд, ки мақсади он қоҳиш додани ин падида дар миёни ҷомеа мебошад». Ин сарҳат қисмати ҷамбастии гузоришро дар бар мегирад.

Як нуқта махсус қойи таъкид дорад, ки мусоҳиба аз маълумтарин жанрҳои журналистика аст, ки бо репортаж иртиботи бештар дорад ва унсурҳои онро дар аксари навъҳои гузориш метавон мушоҳида намуд. Ё худ мусоҳибаи телевизионӣ яке аз васеътарин жанрҳост, ки бо репортаж истифода мегардад. Гуфтан мумкин аст, ки ин маҳз синхронҳо аст, ки маводи аудио ва видеоро ҳамоҳанг месозанд. Ҳангоми пажӯҳиши мавзӯ бо баъзе мисолҳо низ рӯ ба рӯ шудем, ки истифодаи синхрон бемавқеъ ва дур аз мавзӯ аст. Ҳифзи сикатии модару кӯдак яке аз масъалаҳои афзалиятноки соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ба ҳисоб меравад. Маълумотҳои омӯри нишон медиҳанд, ки фавти модару кӯдак нисбат ба солҳои қаблӣ то андозае қоҳиш ёфтааст. Вобаста ба ин мавзӯ 9 апрели соли 2017 дар барномаи иттилоотии «Вақт»-и «Телевизиони Душанбе» мавод нашр шудааст. «Тавре дар Паёми Президенти кишвар ба Маҷлиси Олии мамлакат қайд гардид, нишондиҳандаҳои фавти модарон дар солҳои охир 1,8 баробар ва фавти кӯдакон ба 2,7 баробар кам шудааст. Мувофиқи маълумоти омӯрии пешакӣ, дар ҷумҳурӣ дар 6 моҳи соли 2017-нишондоди фавти кӯдакони синни то 1 сола 14,0 дар 1000 зиндатоваллудшударо ташкил медиҳад, ки ин нишондод нисбат ба соли 2016 2,8 % кам гардидааст. Дар шаҳри Душанбе бошад, дар нимсолаи аввали соли 2017 шумораи фавти кӯдакони то синни 1 сола дар 1000 зинда таваллудёфта 14,8 %-ро ташкил медиҳад, ки ин рақам нисбат ба солҳои қаблӣ то андозае камтар аст». Дар ин қисмати гузориш синхрон қойи дода шудааст, ки он бояд дар робита ба сабабу омилҳои чунин ҳолат бошад. Вале мусоҳиби интихобшуда доир ба рушди соҳаи тандурустӣ бо суҳанҳои умумӣ андешаронӣ мекунад. Дар идома низ бо истифодаи чунин сарҳат «дар 6 моҳи соли 2017 дар шаҳри Душанбе таҳлили фавти кӯдакон гузаронида шуда, муайян гардид, ки сабабҳои асосии фавти кӯдакони синни то 1 сола бемориҳои роҳҳои нафас, аз он ҷумла илтиҳоби шуш-21,5 %, бемориҳои сироятӣ-20,1% ва нуқсонҳои модарзодии инкишоф-19,1%-ро ташкил медиҳад» ба синхронии дигар мегузарад, ки он низ ба мавзӯи вобаста нест ва бештар бо тавсияи табиб ба сокинон дар робита ба бемориҳои дигар сурат мегирад. Дар чунин маврид хабарнигорро зарур аст, ки мавзӯро ба пурагӣ омӯхта, онро бо иштироки табибони соҳавӣ, ки дар ин росто таҷрибаи ғанӣ доранд ва андешаҳоишон корсоз аст, бояд суҳбат намояд.

Репортажи телевизионӣ дар баъзе мавридҳои ҷудогона бо дигар жанрҳои публицистика, монанди очерк ва лавҳа бо ҳам муошират мекунад. Бо вучуди он, ки дар ин жанрҳо тасвир ба иттилоот бартарӣ дорад. Ин жанрҳои журналистика баъзан дар гузориши телевизионӣ ҳамчун тасвири акс истифода мешавад, ки ягонагии муайяни чорҷубаҳои ба ҳам алоқамандро таъмин

мекунад. Лавҳа арзиши бадеӣ дорад, вале дар навбати дигар он низ як нав гузориши телевизионӣ аст. Ин асосан дар кори наворбардор зоҳир мегардад. Он бояд кунҷ ва нури ифодакунандаро бодикқат интихоб намояд. Дар раванди ҷамоҳангсозӣ ва гузоришдиҳӣ, талаботи маҳсус вучуд дорад. Ба лавҳа матн бо садои зебо пешниҳод карда мешавад, ки дар он муаллиф бояд аз иттилооти хушк, расмӣ дур шавад ва кӯшиш намояд, ки воситаҳои гуногуни забониро образнок истифода барад.

Дар эҷоди лавҳа талаботи асосӣ дарёфти мавзӯ аст. Вале унсурҳои дигарро низ бояд ба назар гирифт. «Эҷоди лавҳа танҳо бо дарёфти мавзӯ муяссар намешавад. Мавзӯ бояд тасвир шавад. Онро тавре бояд тасвир кард, ки хонанда ё бинандаву сомеъ ба зиндагӣ дилгармӣ пайдо кунад, дар дил амалҳои неки одамият, муҳнатдӯстӣ, ватанпарвариро парварад ва ҳамеша ба амали хайр кӯшад» [3,с.180]. Аз ин нуктаи назар, телевизион имконияти бештари офаридани лавҳаро дорад, ки баъзе хусусиятҳои он яъне дарёфти воқеа аз нигоҳи жанрӣ бо репортаж ҳамгирой дорад.

Чойи таъкид аст, ки репортажи телевизионӣ аз маъмултарин жанрҳои журналистика аст, ки робита бо жанрҳои дигари журналистика дорад. Ин ҳолат бештар барои ифшоӣ амиқ ва таҳлили муфассали воқеа хизмат мекунад. Ба ибораи дигар унсурҳои дигар жанрҳо аз қабилӣ шарҳу табира, суҳбат ва мусоҳиба чун ҷузъҳои сохтори гузориши телевизионӣ истифода мешаванду омӯзиши сабабу оқибатҳои ҳодисаҳои дар ҷомеа ба амаломадаро ба таври возеҳ инъикос менамоянд. Вале мақоми мусоҳиба дар ин маврид маҳсус ба гуфтан аст. Мусоҳиба ҳамон вақт муваффақ мегузарад, ки журналист дар атрофи мавзӯи интихобнамуда маълумоти зиёд дорад ва паҳлӯҳои норӯшани масъаларо зимни пурсиш тарзе саволгузорӣ мекунад, ки қаҳрамон барои аз ҷавоби аниқ канорагирӣ қардан имкон намеёбад. Баъдан, журналисте, ки аз ин жанр қор мегирад, маҳорати равшанӣ низ доштани зарур аст. Зеро одамон вобаста ба ҳислат ва мизочашон гуногун мешаванд. Журналист маҳз бо истифода аз малакаи равшанӣ метавонад аз мусоҳибон иттилоӣ саҳеҳро ба даст орад. Бояд ишора намоем, ки ҳар як жанри журналистӣ шаклу навишт ва қоидаи ҳоси худро дорад. Вале дар баъзе маврид ҳамгироии онҳо ба ҷолибияти матлаби журналистӣ мусоидат менамояд. Журналист ва донишманди рус Валерий Аграновский дар хусуси фарқи байни жанрҳои журналистӣ аз жанрҳои адабӣ чунин назар дорад: «Жанри журналистӣ аз роман, ҳикоя, повест бо он фарқ мекунад, ки дар он воқеа дақиқ инъикос меёбад ва муаллиф ҳаққи дигар намудани онро надорад» [1,с.89]. Умумияти жанрҳо дар бештари маврид ба эҷод вобаста будани он аст. Яъне дар натиҷаи кори эҷодӣ матлабҳои гуногун дар қолаби жанрҳо тарҳрезӣ мешаванд.

Репортаж жанрест, ки воқеаро фавран тасвир менамояд. Аз ин рӯ, дар маркази репортаж воқеае меистад, ки хабарнигор шохид ва иштирокчии он аст. Чунончи Эдуард Политаев навиштааст: «гузориш ин тасвири факт, амри воқеи ҳодисаҳо ва зухурот аз рӯи дарки бевоситаи рӯзноманигор ва ё шахси ширкаткунандае, ки дар макони ҳодиса аст, мебошад» [11, с. 34]. Аз ин таъриф бармеояд, ки ҳамгироии жанрҳои дигар ҳангоми таҳияи репортаж амри муҳим аст. Тавре дар амалияи журналистика ба мушоҳида мерасад, репортажро стендап ва синхрон ҷолиб менамоянд. Вобаста ба ҷашни Наврӯз ва аҳаммияти он дар таърихи мардумони ориёӣ санаи 15 март соли 2015 дар Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷамоиши имлӣ ташкил мешавад. Муҳаррири идораи барномаҳои иттилоотии телевизиони «Ҷаҳоннамо» Парвиз Аминов аз ҷараёни он репортаж омода менамоянд. Мисли аксар гузоришҳои ин шабакаи телевизионӣ ин матлаб танҳо дар толор ва ин ҷамоиши илмӣ маҳдуд намешавад. Нахуст, кӯтоҳ дар бораи Наврӯз андешаи муаллиф баён мешавад. Инчунин, суҳбати хабарнигор бо Президенти Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Фарҳод Раҳимӣ чой дода шудааст ва баъдан, як ишора ба ҳамеша мешавад. Дар идома бо истифодаи навори ҳазина ва матни паси кадр аҳаммияти таърихӣ ҷашн бозгӯӣ мегардад. Дар репортаж ду синхронӣ дигар низ бамавқеъ истифода шудаанд. Пораи суҳбати академик Фарҳод Раҳимӣ доир ба ҷанбаҳои илмиву пажӯҳиши ҷашни Наврӯз нишонрас мебошад. Ҳамгироии жанрӣ, истифодаи унсурҳои ҳоси тасвир ва наворҳои ҷолиб дар гузориш моҳирона ҷобачогузорӣ шудааст. Набудани стендапи хабарнигор каме ноустувории аносири жанро ба миён мегузарад.

Дар мисоли дигар матлаби хабарнигори барномаи «Вақт»-и «Телевизиони Душанбе»-ро мебинем. Соли 2014 тавассути ин барнома дар пайи муроҷиати сокинони шаҳраки 192-и ноҳияи Шохмансур гузориш омода шудааст. «Бо мақсади бештар намудани таъминоти нерӯи гармӣ дар фасли зимистон давоми сол аз ҷониби сохторҳои шаҳрӣ тадбирҳои зиёди соҳавӣ амалӣ карда шуд. Дар ин миён иваз намудани қубури интиқоли гармӣ дар шаҳраку маҳаллаҳо яке аз бахшҳои муҳим буд. Қор дар аксар маврид дар ин самт анҷом ёфтааст. Вале ба ҳолати аввала баргардонидани роҳу роҳравҳои дохили шаҳраку маҳаллаҳо дар бархе маврид иҷро карда

нашудааст. Ин амалро мо зимни наворбардорӣ дар шаҳраки 192-и ноҳияи Шохмансур мушоҳида намудем». Дар идомаи матлаб назари сокинон истифода шудааст. Инчунин, барои пурра намудани андешаи сокинон ҷумлаҳои зерин дар маводи хабарнигор илова шудааст: «Дар идомаи суҳбат сокинон афзуданд, ки аз анҷоми қорҳои васлу насби кубурҳои гармидиҳӣ дар ин қисмати шаҳр 2 моҳ сипарӣ шудааст. Вале то ҳол таъмири роҳҳо, ки як баҳши аъзами фаъолияти сохтмончиён аст, иҷро нагардидааст. Рафтуомади воситаҳои нақлиёт дар бештари маврид ғайриимкон аст. Аз ин рӯ, масъулини татбиқкунандаи қорҳои таъмириро зарур аст, ки дар асоси талаботи мавҷуда ин мавзӯро ба ҳолати аввалаи худ баргардонанд ва мушкилоти сокинонро низ ҳал намоянд».

Дар ин қисмати гузориш назари ҷониби дигари масъала-намояндаи Шабакаи гармидиҳии шаҳри Душанбе истифода шудааст. Гарчанде мусоҳиб танҳо бо ваъдаи иҷрои қорҳо дар муддати кӯтоҳ фикрашро ҷамъбаст намуд, вале ба хотири риояи принсипи бетарафӣ ҷо додани андешаи ӯ муҳим аст. Хабарнигор бо стендапи худ ва пешниҳоди санаи дақиқи иҷрои қорҳои боқимонда бо таъя ба маълумоти масъулин матлабро ҷамъбаст менамояд. Тавре мушоҳида шуд кӯтоҳ, вале нишонрас мавзӯ дар доираи репортаж ва ҳамгироии жанрҳои дигар баррасӣ шудааст.

Ҳамин тариқ, таҳлилҳо нишон доданд, ки кормандони шабакаҳои телевизионии “Ҷаҳоннамо” ва “Душанбе” барои инъикоси воқеияти иҷтимоӣ аз имконоти жанрҳои гуногуни ахборӣ истифода менамоянд. Аммо имконоти жанрӣ дар ин шабакаҳо яқсон нест ва ҳар рӯзноманигор бо диду салиқа ва бардоштҳои аз нишондоди жанрҳо матлаб омода менамояд. Маъмулан, репортаж ва ҳисобот нисбатан бештар истифода мешаванд. Ба ин маънӣ мо репортажро жанри серистеъмол дар шабакаҳои телевизионии кишвар медонем. Вале то кучо истифода намудани унсурҳои хоси жанр ба дониши хабарнигор ва объекти инъикоскунандаи он вобаста аст. Ин ҳолат ба омилҳои гуногун иртибот дорад. Омилҳои асосӣ касбияти журналист бошад, омилҳои дигар ба маърифати журналист ва имконияти эҷодии ӯ вобаста аст.

Маҳз маҳорати журналист имкон ба вучуд овардааст, ки воқеияти иҷтимоӣ дар шакл ва сабақҳои гуногун инъикос гарданд ва он дар заминаи ҳамгироии жанрҳо таъсириро киаш бештар бошад. Дар ҳама гуна фаъолияти ҷамъиятӣ чараҳои қор тавре ба низом дароварда мешавад, ки тағйироту дигаргунӣ ва инкишофи он зина ба зина сурат гирад. Фаъолияти амалии журналисти телевизион низ ҳамин гуна аст ва ин самти он бештар дар ҳамгироии жанрҳо мушоҳида мешавад.

ПАЙНАВИШТ:

1. Аграновский, В.А. Вторая древнейшая/В.А.Аграновский. – Москва, 1999. – 226 с.
2. Қуддус, Ҷ. Асосҳои журналистикаи телевизион/Ҷ.Қуддус. - Душанбе, 2008. – 82 с.
3. Муродов, М. Асосҳои эҷоди журналистӣ/М.Муродов. –Душанбе, 2014. – 256 с.
4. Муқим, Ҷ. Мусоҳиба ва техникаи таҳияи он/Ҷ.Муқим. – Душанбе, 2014. – 160 с.
5. Муқим Ҷ. Мақоми жанрҳо дар радиои Озодӣ/ Ҷ.Муқим. - Душанбе, 2000. – 55 с.
6. Муқим Ҷ., Нӯъмонов А. Дастур барои радиожурналистони ҷавон/Ҷ.Муқим, А.Нӯъмонов. – Душанбе, 2008. – 96 с.
7. Мӯъминҷонов, З. Махсусияти жанрҳои иттилоотӣ таҳлили телевизион/ З.Мӯъминҷонов. – Душанбе, 2015. – 120 с.
8. Мӯъминҷонов, З. Жанрҳои хабарии журналистикаи телевизион/ З.Мӯъминҷонов. –Душанбе, 2011. – 66 с.
9. Мирзоалӣ, С. Хабар: аз Машриқ то ба Мағриб/С.Мирзоалӣ. – Душанбе, 2019. – 196 с.
- 10.Нуралиев А. Жанрҳои ахбории матбуот/А.Нуралиев. Душанбе, 2004. – 146 с.
- 11.Полетаев, Э. Рӯзноманигорӣ байналхалқӣ: роҳнамо барои муаллифон аз Осиёи Марказӣ/Э.Полетаев. – Душанбе, 2005. – 300 с.
- 12.Саъдуллоев, А.Асосҳои журналистикаи телевизион/ А.Саъдуллоев, М.Шоев. – Душанбе, 2010. – 112 с.
- 13.Саъдуллоев А.Жанрҳои журналистикаи радио/ А.Саъдуллоев,С.Гулов.–Душанбе,1997. – 47 с.
- 14.Сафарзода, М.А. Барномасозӣ дар телевизион/М.А.Сафарзода. –Душанбе, 2021. – 100 с.
- 15.Ҳамидиён, И. И. Содержательное и жанровое многообразие на таджикском телевидении / И. И. Ҳамидиён, Б. А. Абдурахим. – Душанбе, 2019. – 248 с.
- 16.Цвик, В. Л. Телевизионная служба новостей/ В. Л.Цвик. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – С.300.

Манбаъ:

1. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // 2022, 7 март.
2. Барномаи «Хабар» // Телевизиони «Ҷаҳоннамо» // 2021, 14 октябр.
3. Барномаи «Дар мавзӯи рӯз» // Телевизиони «Ҷаҳоннамо» // 2021, 15 октябр.
4. Барномаи «Хабар» // Телевизиони «Ҷаҳоннамо» // 2020, 18 ноябр.
5. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // // 2021, 25 октябр.
6. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // // 2018, 15 июн.
7. Барномаи «Хабар» // Телевизиони «Ҷаҳоннамо» // 2020, 8 апрел.
8. Барномаи «Хабар» // Телевизиони «Ҷаҳоннамо» // 2021, 7 апрел.
9. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // 2016, 26 март.
10. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // 2016, 26 феврал.
11. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // 2017, 9 апрел.
12. Барномаи «Вақт» // «Телевизиони Душанбе» // 2014, 15 март.
13. Барномаи «Хабар» // Телевизиони «Ҷаҳоннамо» // 2014, 18 ноябр.

REFERENCES:

1. Agranovsky, V.A. The second oldest. – Moscow, 1999. – 226 p.
2. Kuddus, J. Fundamentals of television journalism. – Dushanbe, 2008. – 82 p.
3. Murodov, M. Fundamentals of journalistic creativity. – Dushanbe, 2014. – 256 p.
4. Mukim, J. Interview and the technique of its preparation. – Dushanbe, 2014. – 160 p.
5. Mukim, J. The status of genres on Radio Liberty. – Dushanbe, 2000. – 55 p.
6. Mukim, Zh., Numanov A. Manual for young radio journalists. – Dushanbe, 2008. – 96 p.
7. Muminzhonov, Z. Features of information and analytical genres television. – Dushanbe, 2015 – 120 p.
8. Muminzhonov, Z. News genres of TV journalism. – Dushanbe, 2011. – 66 p.
9. Mirzoali, S. News: from East to West. – Dushanbe, 2019. – 196 p.
10. Nuraliev, A. Information genres of the press. Dushanbe, 2004. – 146 p.
11. Poletaev, E. International Journalism: A Guide for authors from Central Asia. – Dushanbe, 2005. – 300 p.
12. Sadulloev A., Shoev M. Fundamentals of TV journalism. – Dushanbe, 2010. – 112 p.
13. Sadulloev A., Gulov S. Genres of radio journalism. – Dushanbe, 1997. – 47 p.
14. Safarzoda M.A. Television programming. – Dushanbe, 2021. – 100 p.
15. Hamidiyon, I. I. Content and genre polygamy on Tajik television / I. I. Hamidiyon, B. A. Abdurahim. – Dushanbe, 2019. – 248 p.
16. Tsvik V. L. Television news service. — Moscow: UNITI-DANA, 2008. — P.300.

Sources:

1. The program "Time" // TV "Dushanbe" // March 7, 2022
2. The program "Khabar" // TV "Jahonnamo" // 2021, October 14.
3. The program "For the spite of the day" // TV "Jahonnamo" // 2021, October 15.
4. The program "Khabar" // TV «Jahonnamo» // 2020, November 18.
5. The program "Time" // TV "Dushanbe" // // 25 October 2021
6. The program "Time" // TV "Dushanbe" // //, June 15, 2018
7. The program "Khabar" // TV "Jahonnamo" // 2020, April 8.
8. The program "Khabar" // TV «Jahonnamo» // 2021, April 7.
9. The program "Time" // TV "Dushanbe" // March 26, 2016
10. The program "Time" // TV "Dushanbe" // February 26, 2016
11. The program "Time" // TV "Dushanbe" // April 9, 2017
12. The program "Time" // TV "Dushanbe" // March 15, 2014
13. The program "Khabar" // TV «Jahonnamo» // November 18, 2014.